

(nad knihou **Přemysla Houdy Šafrán - Kniha o sdružení písničkářů**)

V době, kdy píši tuto recenzi, uplynulo od 17. listopadu 1989 devatenáct let. Za tu dobu vyrostla další generace. Nedávno se mi dostala do ruky kniha s názvem Šafrán Kniha o sdružení písničkářů. Jejím autorem je Přemysl Houda, historik, který se narodil osm let před rokem 1989. Knihu vydalo nakladatelství Galén. Argument, že autor je příliš mladý, dobu nezažil, neuznávám. Doba, v níž působilo sdružení Šafrán, tedy první polovina sedmdesátých let minulého století, je ještě živá a jsem jejím pamětníkem. O to více si vážím mladého člověka, který se o tuto dobu zajímá, byť ji zná spíše z vyprávění či ze studia.

Co to vlastně bylo za dobu? Pro někoho hřejivá vzpomínka na byt 3 + 1 na sídlišti "zdarma" za závazek deseti let v pracovním poměru, na vánoční kolekce, na pivo za dvě koruny a guláš se šesti za šest korun a na rekreaci v Bulharsku. Pro normalizační představitele, v čele s velmi inteligentním Gustávem Husákem, původně advokátem a politickým vězněm, byla konečnou metodou jak "uklidnit" národ to staré, dobré "chléb a hry". Ty hry byly v oblasti kultury představovány zejména seriály Jaroslava Dietla, které by například obyvatele Marsu přesvědčily o tom, že je zde vše v pořádku, na radnici i v nemocnici. Tenhle druh televizní kultury vykonal pro režim více, než celé ideologické oddělení ÚV KSČ. Pozadu nezůstala ani hudba. Vzpomínám živě na tříčlenný pěvecký soubor ÚV SSM s názvem Plameny, či soutěže o Zlatý palcát a samozřejmě i festival v Sokolově.

Jenže v každém systému útlaku se vedle oficiální a propagované kultury vytvoří i kultura, kterou nazval Ivan Jirous Magor kulturou druhou.

Mezi tuto druhou kulturu je možné řadit i písničkáře. Písničkáři se začali objevovat v šedesátých letech minulého století a jejich zlatá éra začala v roce 1968. Na Karlově mostě, v Platýzu, v divadle Maringotka zněly kytary, flétny a především písně, přetextované i původní. Symbolem konce šedesátých let byly květiny, láska a dlouhé vlasy. Na Karlově mostě i jinde zpívali a hráli Jaroslav Hutka, Hvězdoň Cígrer, Zorka Růžová, Vladimír Veit či Petr Kalandra. V rozhlasové Houpačce zněly Pravděpodobné vzdálenosti, snad jeden z nejlepších textů, které od Hutky znám.

Pak zarachotily tanky a po roce 1969 o písničkáře zájem nebyl. Jenže po upevnění normalizace lidé potřebovali slyšet, že není jen stanice Hvězda s Pavlem Liškou. Někdy v roce 1972 se

písničkáři začali dávat dohromady a u zrodu Šafránu stál především Jaroslav Hutka, ale i Zuzana Michnová. Bylo to sdružení zcela volné, protože nějaká právní platforma v té době ani nebyla možná. Organizační a manažerské práce se chopil Jiří Pallas. Uměl nejen dát do jednoho vystoupení různorodé písničkářské povahy, ale uměl obejít režim i právně, když i při absenci různých úředních certifikátů dokázal, že písničkáři hráli po určitou dobu na základě regulérních smluv za peníze. Okruh Šafránu se postupně rozrůstal. Vedle Zorky Růžové, výtvarnice a autorky krásných textů, a Zuzany Michnové přibýly i Dagmar Andrtová - Voňková a ze Slovenska Zuzana Homolová. Samozřejmě nemohl chybět ani kníže českých písničkářů Vladimír Merta. Merta dokonce při svém pobytu v Paříži v roce 1969 vydal LP desku s názvem Ballades of Prague. Dalšími členy byli například Bohdan Mikolášek z rodiny evangelických duchovních, jehož píseň Ticho, věnovaná Janu Palachovi, mě dodnes mrazí. Mikoláškově ji Státní bezpečnost nikdy nezapomněla. Samozřejmě byl členem Šafránu i Vlasta Třešňák, soupevník Hutky, dále Pepa Nos a z mladších Oskar Petr, Petr Lutka, pro něhož skládal jeho kamarád Jiří Zych, či Jan Burian a Jiří Dědeček.

Autor použil v první části knihy svou diplomovou práci včetně bohatého seznamu citací a literatury, jak to u dobré diplomky má být. Autor líčí ony krátké dějiny, včetně počátku pronásledování členů Státní bezpečností, až k zániku hnutí a nucené emigraci Hutky, Třešňáka, Veita či Mikoláška. Druhou část tvoří velmi dobrá obrazová a textová dokumentace. Ve třetí části klade autor členům Šafránu stejné otázky. Krom jiného se jich ptá i na vztah k undergroundu, kde Magor hlásal absolutní ignoraci režimu. Z většiny odpovědí vyplývá, že se obě hnutí spíš dost dobře neznala, či spíše nevyhledávala své koncerty.

Je dobré, že nakladatel umožnil knihu o Šafránu vydat. Sdružení Šafrán je sice poměrně krátkým úsekem dějin hudby v době nesvobody, ale rozhodně bychom na něj neměli zapomínat. Krom odporu proti režimu dalo sdružení vyniknout i mnoha vynikajícím uměleckým dílům.